

Ὁ Ἅγιος Ἰουστῖνος τοῦ Τσέλιε
[25 Μαρτίου 1894–25 Μαρτίου 1979]

ΑΓΙΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΤΣΕΛΙΕ
[ΠΟΠΟΒΙΤΣ]

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΘΕΑΝΘΡΩΠΟΣ

ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ:
ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΙΕΦΤΙΤΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΟΥ:
ΞΕΝΟΦΩΝ ΚΟΜΝΗΝΟΣ

ΙΕΡΑ ΜΕΓΙΣΤΗ ΜΟΝΗ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΟΥ
ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ 2020

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἀπὸ τὰ φοιτητικά μου χρόνια εἶχα τὴν εὐλογία νὰ μελετήσω τὸ βιβλίον τοῦ Ἁγίου Ἰουστίνου Πόποβιτς, Ἄνθρωπος καὶ Θεάνθρωπος, μεταφρασμένο ἀπὸ τὰ Σερβικά ἀπὸ τὸν τότε Ἱερομόναχο (καὶ ἀργότερα Ἐπίσκοπο) Ἀθανάσιο Γιέρτιτς, ὁ ὁποῖος εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πρῶτα πνευματικά τέκνα τοῦ συγγραφέως. Ἡ χαρὰ μου καὶ ἡ ἐκτίμησή γιὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ ἔγινε ἀκόμη πιὸ μεγάλη ὅταν, ἀργότερα πού ἔγινα μοναχός, διεπίστωσα ὅτι ὁ Γέροντάς μου Ἰωσήφ, εἶχε ἀκόμη πιὸ θερμὸ ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὸ ἴδιον βιβλίον καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ π. Ἰουστίνου, τὸν ὁποῖον ἀποκαλοῦσε Ἅγιον πολὺ πρὶν τὴν ἀγιοκατάταξή του.

Τὸ ἔτος 1979 ἐκοιμήθη ὁ π. Ἰουστίνος Πόποβιτς, ἔχοντας ἀφήσει μνήμη ἁγίου ἀνθρώπου σὲ ὅσους τὸν γνώρισαν εἴτε προσωπικά εἴτε διὰ τῶν συγγραμμάτων του. Τὸ ἔτος 2010 ἔγινε ἡ ἀγιοκατάταξή του ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Σερβίας καὶ ἐτιμήθη πανορθόδοξως. Ἡ μνήμη του ὀρίστηκε νὰ τιμᾶται τὴν 1η Ἰουνίου.

Ἡ Ἱερά Μεγίστη Μονὴ Βατοπαιδίου μὲ τὴν συμπλήρωση τῆς 40ῆς ἐπετείου ἀπὸ τὴν κοίμησή του ἐξέδωσε τὸν τρίτον τόμον τῆς Δογματικῆς του. Καὶ τώρα, δέκα χρόνια ἀπὸ τὴν ἀγιοκατάταξή του, ἡ Μονὴ μας – κατόπιν τῆς σχετικῆς εὐλογίας ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο πρ. Ἐρζεγοβίνης Ἀθανάσιο – ἀποφάσισε νὰ προβεῖ σὲ μία νέα ἐκδόσι τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ βιβλίου Ἄνθρωπος καὶ Θεάνθρωπος, σὲ γλωσσικὴ μορφή περισσότερο προσιτὴ στὸν σύγχρονον Ἑλληνα ἀναγνώστη.

Τὰ μελετήματα αὐτὰ τοῦ Ἁγίου Ἰουστίνου, τὰ ὁποῖα γράφτηκαν σὲ διαφορετικὰς χρονικὰς περιόδους τῆς ζωῆς του (ἀπὸ τὸ ἔτος 1923 ἕως καὶ τὸ 1967), καὶ ἐκδόθησαν μὲ τὸν γενικὸν τίτλον Ἄνθρωπος καὶ Θεάνθρωπος, θὰ μπορούσαμε νὰ πούμε ὅτι ἀναφέρονται σὲ βασικὰ θέματα τῆς Ὀρθοδοξίας. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι αὐτὰ γράφτηκαν σὲ ἐποχές πού ἡ ἀκαδημαϊκὴ Θεολογία, ἐπηρεασμένη ἀπὸ τὸν δυτικὸν σχολαστικισμό, δὲν εἶχε στραμμένη τὴν ἀναφορά της πρὸς τοὺς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἀγιοπνευματικὴν παράδοσιν.

Ἀναφέρουμε ἐνδεικτικὰ μερικὸς τίτλους τῶν κεφαλαίων τοῦ βιβλίου: «Σὺν πᾶσι τοῖς Ἁγίοις», «“Καταδικασμένοι” νὰ εἶναι ἀθάνατοι», «Σκέψεις περὶ τοῦ ἀλαθῆτους τοῦ Εὐρωπαϊοῦ ἀνθρώπου». Πάντως σὲ ὅλες τὶς

μελέτες ὁ σέρβος Ἅγιος βροντοφωνάζει τὴν πίστη τῆς Ἐκκλησίας: «ὁ Θεάνθρωπος Χριστὸς εἶναι ὁ Σωτὴρας τοῦ κόσμου, εἶναι ἡ μόνη διέξοδος, ἡ μόνη “ὁδὸς” ποὺ μπορεῖ νὰ ὁδηγήσει μὲ ἀσφάλεια τὸν ἄνθρωπο πρὸς τὴν λύτρωση» (ἀπὸ τὴν Εἰσαγωγή).

Ἰδιαίτερη ἀφοσίωση καὶ ἀγάπη δείχνει ὁ Ἅγιος Ἰουστῖνος πρὸς τὴν Ἱερὰ Παράδοση τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ μάλιστα τὴν δογματικὴ καὶ ἀσκητικὴ. Θαυμάζει καὶ ἀκολουθεῖ τὴν θεολογικὴ ἐμπειρία καὶ ἀσκηση τῶν Μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπίσης ἐπιχειρεῖ ἀναμέτρηση μεταξὺ δύο φιλοσοφιῶν, τῆς φιλοσοφίας τοῦ οὐμανιστικοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Θεανθρώπου. Τονίζει ἐπανελημμένα ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀληθινὸς ἄνθρωπος μόνον ὅταν εἶναι ἐνωμένος μὲ τὸν Θεάνθρωπο Χριστό.

Ἐπιμένει νὰ τονίζει γιὰ τὴν Ἐκκλησία ὅτι «εἶναι θεανθρώπινη αἰωνιότητα, ἐνσαρκωμένη στὰ ὅρια τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου. Βρίσκεται στὸν κόσμο τοῦτο ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Βρίσκεται σ' αὐτὸν τὸν κόσμο γιὰ νὰ ἀνυψώσει αὐτὸν τὸν κόσμο πρὸς τὰ ἄνω, ἀπὸ ὅπου προέρχεται καὶ ἡ ἴδια. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι οἰκουμενικὴ, καθολικὴ, θεανθρώπινη, αἰώνια· γιὰ τοῦτο ἀποτελεῖ βλασφημία –ἀσυγχώρητη βλασφημία– ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸ νὰ κάνουμε τὴν Ἐκκλησία ἓνα ἐθνικὸ ἴδρυμα, νὰ τὴν στενεύουμε μέχρι τῶν μικρῶν, πεπερασμένων χρονικῶν ἐθνικῶν σκοπῶν καὶ μεθόδων. Ὁ σκοπὸς τῆς εἶναι ὑπερ-ἐθνικός, οἰκουμενικός, πανανθρώπινος: νὰ ἐνώσει ἐν τῷ Χριστῷ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, χωρὶς ἐξαιρέσεις ἐθνικότητας ἢ φυλῆς ἢ κοινωνικοῦ στρώματος».

Ὁ λόγος του εἶναι ἐπίκαιρος. Συσχετίζει τὴν παιδεία μὲ τὴν ἀγιότητα μὲ ἓναν ἄρρηκτο τρόπο. Γράφει: «Μόνον ὁ ἅγιος εἶναι ὁ ἀληθινὸς διδάσκαλος καὶ παιδαγωγός, ἀληθινὸς “διαφωτιστής”, καὶ μόνον ἡ ἀγιότητα εἶναι ὁ ἀληθινὸς φωτισμός. Αὐτὴ εἶναι ἡ εὐαγγελικὴ ἀλήθεια, τὴν ὁποία ἀποκάλυψε ὁ Κύριος καὶ Θεὸς μας Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ τὴν ὁποία διαφύλαξε ἡ Ὁρθοδοξία. Ἀκοῦστε τὸν ὀρθόδοξο λαό μας, εἰσέλθετε στὸ ἱερὸ τῆς ψυχῆς του. Δὲν βλέπετε ὅτι αὐτὸς ἔχει ταυτίσει τὴν ἔννοια τῆς παιδείας μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἀγιότητας, τὴν ἔννοια τοῦ διδασκάλου (“φωτιστοῦ”) μὲ τὴν ἔννοια τοῦ ἁγίου; [...] Ἀπὸ τοὺς διδασκάλους καὶ παιδαγωγούς ὁ λαός μας ζητεῖ πρωτίστως τὴν ἀγιότητα. Ὅπου δὲν τὴν βρῖσκει, ἐκεῖ γνωρίζει ὅτι δὲν ὑπάρχει οὔτε παιδεία. Ἡ αἴσθησις καὶ ἡ

αντίληψη αυτή της παιδείας ως αγιότητας, ως φωτισμοῦ ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, ἔγινε πλέον συνείδηση τοῦ ὀρθόδοξου λαοῦ μας. Αὐτὸς δὲν θέλει μιὰν ἐπιδερμική, μηχανική εὐρωπαϊκή παιδεία, μιὰν ἐξωτερική διαφώτιση, ἀλλὰ θέλει τὴν παιδεία τῶν Ἁγίων Πατέρων καὶ Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας».

Αὐτὰ καὶ ἀκόμη περισσότερο θὰ συναντήσουν ὅσοι ἐντροφίσουν στίς σελίδες τοῦ ἀνά χειρας βιβλίου. Τὰ θέματα τὰ ὁποῖα διαπραγματεύεται ὁ ἅγιος συγγραφέας εἶναι καίρια, διαχρονικά καὶ ζωτικῆς σημασίας γιὰ τὴν ζωὴ κάθε πιστοῦ. Ὁ τρόπος ἔκφρασης εἶναι ὀλοζώντανος, ἄμεσος, ἐνθουσιώδης, συναρπαστικός· συνάμα ὅμως βιωματικός καὶ συγκινεῖ τὸν ἀναγνώστη, καθὼς προέρχεται ἀπὸ μιὰ καρδιά πού νοσταλγεῖ τὸν Χριστό, πού φλέγεται ἀπὸ τὸν θεῖο ἔρωτα τῆς «παναγάπης» Του, πράγμα πού τὸν κάμνει νὰ εἶναι ἓνας σύγχρονος μάρτυρας καὶ ὁμολογητῆς. Αὐτὸ ἐξάλλου ἔδειξε ἡ πορεία καὶ ὁ τρόπος τῆς ζωῆς του μέσα ἀπὸ ἀντίξοες συνθῆκες καὶ ἐχθρικές πρὸς τὴν πίστη [ἀθεϊστικῆς] δυνάμεις τῆς ἐποχῆς καὶ τῆς χώρας του, τίς ὁποῖες ἀντιμετώπισε μὲ χριστιανικὸ μαρτυρικὸ ἦθος.

Εὐχόμεσθε στοὺς ἀγαπητοὺς ἀναγνώστες νὰ ἔχουν τὴν εὐλογία καὶ τίς πρεσβεῖες τοῦ Ἁγίου Ἰουστίνου στὸν ἀγῶνα τῆς κατὰ Χριστὸν κατάρτισης καὶ ζωῆς τους, ὥστε ὅλη ἡ ὕπαρξή τους νὰ γίνῃ Χριστοειδής, νὰ ἀποκτήσουν ὅπως ἔλεγε ὁ Ἅγιος, Χριστο-αἰσθησι, Χριστο-καρδιά, Χριστο-νοῦ.

Ὁ Καθηγούμενος τῆς Ἱερᾶς
Μεγίστης Μονῆς Βατοπαιδίου

Γεώργιος Ἐφραίμ